

Dr hab. n. med. Karolina Gerreth
Zakład Stomatologii Grup Ryzyka
Katedry Stomatologii Dziecięcej
Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego
w Poznaniu

Poznań, 22.11.2019

RECENZJA
rozprawy doktorskiej
lek. Aleksandry Kaszak

pt. „Epidemiologia nabytych wad zgryzu u dzieci, których rodzice brali udział w szkoleniach profilaktycznych”

Występowanie wad zgryzu jest obecnie bardzo aktualnym zagadnieniem, gdyż zostały one zaliczone do najczęściej występujących zaburzeń rozwojowych u dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym. Wpływ na rozwój patologii mają zróżnicowane czynniki oddziałujące zarówno w okresie płodowym i okołoporodowym, ale także przez cały okres aż do zakończenia rozwoju człowieka. Dane epidemiologiczne wskazują przy tym, iż nabyte wady zgryzu stanowią istotny problem zdrowotny. Natomiast poprzez właściwą profilaktykę można zapobiegać ich rozwojowi. Niestety znaczny odsetek rodziców/opiekunów dzieci nie posiada wiedzy na temat wpływu szkodliwych nawyków czy zaburzonych czynności fizjologicznych na rozwój wad w obrębie narządu żucia. Często zaczynają poszukiwać informacji, bądź zgłaszają się do gabinetu stomatologicznego, dopiero w momencie spostrzeżenia u ich podopiecznego obecnej już patologii. Stąd też dużą uwagę należałoby położyć na zapobieganie chorobom jamy ustnej u dzieci głównie poprzez edukację rodziców prowadzoną indywidualnie w gabinecie stomatologicznym bądź podczas grupowych zajęć w tym także w szkołach rodzenia.

Przedmiotem obecnej rozprawy doktorskiej były badania mające na celu ocenę częstości występowania nabytych wad zgryzu u dzieci, których rodzice brali udział w programie edukacyjnym z zakresu profilaktyki stomatologicznej w szkołach rodzenia w porównaniu do dzieci rodziców, którzy nie odbyli takiego szkolenia.

Przedstawiona do recenzji praca doktorska lek. Aleksandry Kaszak opracowana pod kierunkiem dr hab. n. med. Joanny Peradzyńskiej w postaci wydrukowanej monografii pt. „Epidemiologia nabytych wad zgryzu u dzieci, których rodzice brali udział w szkoleniach

profilaktycznych” liczy łącznie 109 stron druku i zawiera 30 tabel oraz 29 rycin. Piśmiennictwo obejmuje 87 pozycji, w tym 57 (66%) publikacji napisanych w języku polskim oraz 30 (34%) opracowań naukowych w języku angielskim.

Praca została napisana zgodnie z przyjętymi wymogami i zredagowana w typowy sposób dla rozpraw doktorskich. Podzieloną ją na rozdziały, w tym kolejno wstęp, cel pracy, materiał i metody, wyniki, dyskusja, wnioski, streszczenie w języku polskim i angielskim oraz piśmiennictwo. Na początku manuskryptu Autorka zamieściła objaśnienia skrótów zastosowanych w pracy oraz spis rycin i tabel. Na końcu rozprawy załączono wzory kwestionariuszy ankiet skierowanych do rodziców/opiekunów dzieci, a także kart badania klinicznego jamy ustnej dzieci oraz broszury informacyjnej rozdawanej przez Autorkę badania w szkołach rodzenia.

Poruszony przez Doktorantkę problem jest bardzo ważny, a podjęty projekt badawczy posiada dużą wartość poznawczą. Przeprowadzone badania prospektywne dotyczyły grupy małych dzieci i stanowiły kompleksową analizę dotyczącą występowania nieprawidłowości w obrębie układu stomatognatycznego, w tym wad zgryzu, choroby próchnicowej zębów, ale także dysfunkcji czy parafunkcji. Przeprowadzona przez Autorkę szczegółowa analiza wyników zezwoliła na interesujące spostrzeżenia. Stąd też zdaniem recenzenta wybór tematu pracy doktorskiej przez Doktorantkę jest w pełni uzasadniony zarówno w aspekcie naukowym jak i klinicznym.

We wstępie pracy, zawierającym 17 stron, Doktorantka wprowadziła czytelnika w temat projektu badawczego opisując w bardzo rzeczowy sposób zagadnienia związane z etiologią i epidemiologią wad zgryzu, a także przedstawiła najważniejsze informacje dotyczące ich klasyfikacji ze szczególnym uwzględnieniem odrębnych cech w poszczególnych podziałach. Podkreślić należy, iż etiologia wad zgryzu została bardzo starannie przedstawiona z podziałem na okres ich powstawania czyli prenatalny, okołoporodowy oraz rozwojowy dziecka. Autorka bardzo wyczerpująco opisała przyczyny nabytych wad zgryzu będących głównym przedmiotem zainteresowania pracy doktorskiej.

Materiał do badań stanowiły dzieci z grupy badanej, której rodzice odbyli szkolenie z zakresu profilaktyki stomatologicznej w szkołach rodzenia oraz ich rówieśnicy z grupy kontrolnej. Kurs dla rodziców trwał około 20-30 minut i dodatkowo przekazywano drukowane materiały edukacyjne. Doktorantka dwukrotnie poddała pacjentów badaniu klinicznemu jamy ustnej w celu oceny obecności patologii bądź zmian w ich nasileniu.

Należy podkreślić, iż opiekunowie dzieci zostali poddani także dwukrotnemu badaniu kwestionariuszowemu, tzn. przed odbytym szkoleniem oraz po jego ukończeniu.

Wyniki badań Doktorantki przedstawione zostały w formie opisu, tabel oraz rycin. Graficzna prezentacja danych w znacznym stopniu ułatwia czytelnikowi odbiór treści opracowania.

Rozważania w rozdziale „Omówienie wyników i dyskusja” przeprowadzone zostały z dobrą znajomością tematu i zawarte na 14 stronach. Omawiając wyniki badań własnych Doktorantka zwróciła uwagę na najciekawsze i najważniejsze informacje. Dyskusja dowodzi, iż Autorka dobrze opanowała materiał badawczy i umiejętnie dokonała właściwej oceny własnych wyników badań w odniesieniu do innych autorów zarówno polskich jak i zagranicznych.

Przedstawione 5 wniosków wynika z uzyskanych wyników badania klinicznego oraz ankietowego. Na szczególną uwagę zasługuje podkreślona przez Doktorantkę pilna potrzeba wprowadzenia programów edukacyjnych i profilaktycznych dla rodziców uczęszczających do szkoły rodzenia, która nie powinna ograniczać się jedynie do jednego szkolenia. Ponadto ciekawe jest, iż u wysokiego odsetka badanych dzieci stwierdzono nieprawidłowości zgryzowe, dużą liczbę zębów z aktywną chorobą próchnicową oraz występowanie dysfunkcji i parafunkcji.

W opinii recenzenta rozprawa doktorska stanowi logiczną całość oraz świadczy o dobrym przygotowaniu Doktorantki do prowadzenia badań naukowych, a także ich prezentacji.

Z obowiązku recenzenta chciałabym jednak zwrócić uwagę, iż w pracy pojawiły się błędy językowe, które jednakże nie umniejszają wartości rozprawy i mogą zostać z łatwością poprawione. Ponadto Autorka w spisie piśmiennictwa dwukrotnie przedstawiła te same publikacje (tj. pozycja 19 i 29 oraz 45 i 47), a także przy kilku opracowaniach (np. 21, 24, 25, 29, 78) nie podała pełnych danych bibliograficznych, jak nazwisko autora bądź autorów czy informacji dotyczącej roku wydania publikacji, a także tomu czasopisma i numeru stron, na których prace zostały zamieszczone. Dodatkowo należałoby ujednolicić zapis całego piśmiennictwa.

Należałoby doprecyzować w dysertacji pewne pojęcia, np. podana przez Doktorantkę w „Spisie skrótów” (str. 4) liczba PUW zapewne nieopatrzenie została opisana jako „wskaźnik próchnicy” a nie jako „wskaźnik intensywności próchnicy”. Sądzę, iż w przedstawionej do

oceny rozprawie zamiast stwierdzenia „dobra higiena” warto byłoby rozważyć użycie „właściwe zachowania higieniczne u dzieci”.

Proponowałabym żeby Autorka podczas prowadzonych badań w przyszłości w narzędziach, takich jak kwestionariusze ankiety, ale także w opracowaniach, stosowała pełne nazwy czyli „kwestionariusz ankiety dla rodziców przed odbytym szkoleniem” zamiast „ankieta przed”. Dodatkowo należałoby zweryfikować zgodność numeracji tabel opisywanych w tekście z ich zawartością, gdyż Autorka opisując wykształcenie matek powołała się na tabelę 3, w której znajdują się informacje dotyczące źródeł, z których rodzice czerpią wiedzę za temat rozwoju dziecka.

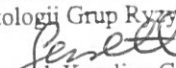
W przypadku gdyby Doktorantka planowała wykorzystanie przygotowanej broszury dla rodziców w przyszłości wskazana byłaby drobna korekta tekstu. Między innymi należałoby podkreślić, iż samodzielnie przeprowadzane stomatologiczne zabiegi profilaktyczne z wykorzystaniem fluorków to przede wszystkim systematycznie prowadzone w warunkach domowych, z czynnym udziałem rodziców, szczotkowanie zębów pastą z fluorem a nie tylko „stosowanie fluorowanej soli”. Poprawy wymaga także termin, w którym rozpoczyna się rozwój zębów i jamy ustnej człowieka.

Ponadto, w dysertacji nie znalazłam informacji dotyczącej uzyskania przez Doktorantkę, przed przystąpieniem do badań, zgody Komisji Bioetycznej.

Wszystkie zaprezentowane uwagi zawarte w recenzji nie umniejszają jednak wartości merytorycznej rozprawy doktorskiej, która wnosi wiele informacji dotyczących stanu zdrowia jamy ustnej, ze szczególnym uwzględnieniem nabytych wad zgryzu, u małych dzieci. Tematyka przedstawionej do oceny dysertacji stanowi istotny wkład w poszerzaniu wiedzy, która może zostać wykorzystana dla dobra pacjentów.

Podsumowując niniejszą recenzję uważam, iż przedłożona mi do oceny praca doktorska spełnia wymagania stawiane rozprawom na stopień doktora nauk medycznych określone w Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 roku (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.). Zwracam się więc do Wysokiej Rady Wydziału Lekarskiego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego z wnioskiem o przyjęcie pracy i dopuszczenie lek. Aleksandry Kaszak do dalszych etapów przewodu doktorskiego, w tym o dopuszczenie do publicznej obrony.

Z wyrazami szacunku

Kierownik Zakładu
Stomatologii Grup Ryzyka

Dr hab. n. med. Karolina Gerreth